

Programma van Toetsing en **Afsluiting**

afdeling **HAVO**

schooljaar 2019-2020

Geachte havoleerlingen in de vierde en vijfde klas,

In dit document vinden jullie informatie over de schoolexamens 2019-2020, het centraal examen (CE) 2020 en veel van wat daarbij komt kijken. Je hebt deze informatie nodig om de (school)examens goed door te komen. Lees een en ander dan ook goed oor en noteer belangrijke zaken alvast in je agenda. CE-informatie onder 'havo 4' heeft betrekking op het cohort 2019-2021. CE-informatie onder 'havo 5' heeft betrekking op het cohort '2018-2020'.

Het informatiepakket bestaat uit de volgende onderdelen:

- Programma van Toetsing en Afsluiting, het PTA (regeling schoolexamens voor de afdeling havo) → p.4 ev.
- Bijlage bij het PTA van de afdeling havo → p.31 ev.
- Informatie over het centraal examen (CE) → p.34 ev.

ad 1)

In het PTA wordt voor elk vak beschreven

- wat de schoolexametoetsstof is
- wanneer en in welke vorm de verschillende toetsen worden afgenomen
- wanneer welk schoolexamen herkanst kan worden en
- hoe de eindcijfers van het schoolexamen berekend worden

ad 2)

In de *Bijlage bij het PTA* kun je bepalingen terugvinden

- die betrekking hebben op de praktische uitvoering van het schoolexamen (o.a. aard en eisen van het profielwerkstuk (PWS) en de herkansingsregeling)
- die de rapportage en de archivering van de resultaten betreffen.

Opmerking: het *Examenreglement* van OSG Sevenwolden is te vinden op de schoolwebsite, is beschikbaar via *Magister* en ligt ter inzage bij de teamleiders.

In dit reglement vind je (o.a.) je rechten en plichten met betrekking tot:

- de organisatie van het eindexamen
- de gang van zaken tijdens het eindexamen
- onregelmatigheden
- mogelijkheden van beroep

Heerenveen, 1 oktober 2019

Mevr. L. van Voorthuisen, teamleider havo 2^e fase

Mevr. A. Bosma, secretaris van het examen

kennelijke fouten en omissies in dit document voorbehouden

vakinhoud Programma van Toetsing en Afsluiting 2019-20, havo

■ aardrijkskunde	[ak]
■ bedrijfseconomie	[be]
■ bewegen, sport en maatschappij	[bsm]
■ biologie	[biol]
■ culturele en kunstzinnige vorming (gemeens. deel)	[ckv]
■ Duitse taal en letterkunde	[dutl]
■ economie	[econ]
■ Engelse taal en letterkunde	[entl]
■ Franse taal en letterkunde	[fatl]
■ geschiedenis	[ges]
■ informatica	[in]
■ kunst, uitstroomrichting beeldend + algemeen	[kubv / kua]
■ kunst, uitstroomrichting muziek + algemeen	[kumu / kua]
■ lichamelijke opvoeding (gemeenschappelijk deel)	[lo]
■ oriëntatie op loopbaan en beroepskeuze	[lob]
■ maatschappijleer (gemeenschappelijk deel)	[maat]
■ maatschappijwetenschappen	[maw]
■ management & organisatie bezemprogramma	[m&o]
■ natuurkunde	[na]
■ Nederlandse taal en letterkunde	[netl]
■ profielwerkstuk	[pws]
■ scheikunde	[schk]
■ wiskunde A	[wa]
■ wiskunde B	[wb]

Deze regeling geeft per vak een schematisch overzicht van de schoolexamens in het schooljaar 2019-2020. Uit dit overzicht kun je aflezen wanneer welk schoolexamen plaatsvindt, waar het over gaat en hoe zwaar het telt voor het schoolexameneindcijfer. Ook is voor een aantal vakken een aanvulling op of inperking van de algemene herkansingsregeling opgenomen.

De kijk-/luistertoetsen voor Duits, Engels en Frans worden in week 4 (20 jan. 2020) afgenomen. Bij deze toetsen wordt gebruik gemaakt van een extern toetsstelsel (Cito). Hierdoor is het mogelijk dat het behaalde cijfer later bekend wordt dan gebruikelijk bij schoolexamens.

In de tabellen wordt met de codes S, M, P, G, I of L aangegeven wat voor schoolexamen het betreft. Hierbij staat S voor schriftelijk, M voor mondeling, P voor practicum, G voor groepsopdracht, I voor individuele opdracht en L voor kijk-/luistertoets. De kolom *Herk.?* geeft aan of een schoolexamen herkansbaar is. Tevens wordt per toets, voor zover mogelijk, aangegeven hoe lang deze duurt.

Onvoorziene wijzigingen in deze regeling, precieze tijden en plaatsen van de toetsen en de herkansingen en wat je verder over het schoolexamen moet weten, kun je in de loop van het schooljaar tegemoet zien via e-mailberichtgeving in Magister.

Aardrijkskunde

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 4							
PO ₁	1	Aarde Systeem Aarde Hfst 1	C1-C2-C3	P/S		N	1
T ₁	2	Aarde Systeem Aarde Hfst 1-2-3	C1-C2-C3	S	90	N	3
PO ₂	3	Wereld Arm en Rijk Hfst 3	B1-B2-B3	P/S		N	1
	4	Wereld Arm en Rijk Hfst 4	B1-B2-B3				
T ₂	4	Wereld Arm en Rijk Hfst 1-2-3-4	B1-B2-B3	S	90	N	3
HAVO 5							
T ₂	1	Leefomgeving Wonen in Nederland Hfst 1-2	E1-E2	S	90	J	2
T ₃	2	Leefomgeving Wonen in Nederland Hfst 3-4	E1-E2	S	90	J	2
T ₄	3	Ontwikkelingsland Brazilië Hfst 1-2-3-4	D1-D2	S	90	J	3
PO ₁ *	1	Fietsexcursie IJssel + Fictieve excursie	E1-E2	P/S	12	N	1
	2	'van probleemwijk naar prachtwijk'					
De berekening van het schoolexameneindcijfer: cohort 2018: $(2x T_1 + 2x T_2 + 2x T_3 + 3x T_4 + PO_1) / 10$							
De berekening van het schoolexameneindcijfer: cohort 2019: $(1x PO_1 + 3x t_1 + 1x PO_1 + 3x T_2 + 2x T_2 + 2x T_3 + 3x T_4 + 1x PO_3) / 16$							
Opmerkingen: *Havo 5 leerlingen kiezen en voeren in groepsverband één praktische opdracht uit bij PO ₁ T ₁ havo 5 is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)							

Bedrijfseconomie

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
Havo 5							
T ₂	1	Eenmanszaak en Besloten vennootschap (Investeringsselectie, Organisatie)	A, C, D	S	90	J	1
T ₃	2	Besloten vennootschap (Personeel en Break-evenanalyse) en Geldzaken	A, B, C, F	S	90	J	1
T ₄	3	Naamloze Vennootschap en Ondernemerschap	A, E, F, G	S	90	J	1
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $(T_1+T_2+T_3+T_4) / 4$							
Opmerkingen: T ₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)							

Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM) – cohort 2018

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 5							
T ₂	2	bewegen en gezondheid D1, D2 en D3	D1,D2,D3	S	45min	N	1
PO ₁	1,2,3	Spel, Turnen, Bewegen op muziek, Atletiek, Zelfverdediging	B1,B2,B3,B4,B5	P		J*	2
PO ₂	1,2,3	Deelnemer, Onderlinge instructie, Organisatie	A,C1,C2,C3	P		J*	1
PO ₃	1,2,3	Trainingsschema	A, C4, D2			N	1
PO ₄	1,2,3	3 Keuzeactiviteiten, Eigen fitheid meten, Ervaring opdoen in het werkveld	B6, D2 ,E1			N	o/v/g

De berekening van het schoolexamencijfer = $(T_1 + T_2 + 2 \times PO_1 + PO_2 + PO_3) / 6$

Nadere bepalingen ten aanzien van een toets of praktische opdracht uit een schoolexamenperiode.

In bovenstaande formule is T₁ in klas 4 afgenomen en zijn PO₁ en PO₂ het gemiddelde van alle activiteiten binnen die PO's van klas 4 en 5.

*Herkansingen van PO₁ en PO₂ worden alleen toegestaan als er sprake was van een blessure of ziekte en zij binnen de gestelde termijnen van het PTA vallen.

PO₃ is niet herkansbaar.

PO₄ en het examendossier moeten voldoende worden afgesloten. Dit is naar beoordeling van de docent.

Al het gemaakte en ontvangen werk na goedkeuring in het examendossier.

Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM) – cohort 2019

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 4 (2 lesuren p/w)							
T ₁	3	Theorie toets 1: BSM boek; bewegen en regelen en gezondheid (EHBSO) en spelregels sporten	B1,D3	S	45	N	1
PO ₁	1-4	Gemiddelde praktische beoordelingen van de afgenomen sporten	B1-B5	Pr		N	2
PO ₂	3-4	Organisatie: onderlinge instructie; les geven a.d.h.v. lesschema	A,C2	S/ Pr	40	N	1
HAVO 5 (3 lesuren p/w) 2020-2021							
T ₂	2	Theorie Toets 2: BSM boek; Bewegen en gezondheid en Trainingsleer	D	S	45	N	1
PO ₃	1-3	2 Keuze activiteiten; waterskiën/ skiën -snowboarden/ wandklimmen	B6	Pr		N	o/v
PO ₄	1-3	5 ervaringen opdoen in het werkveld o.a. sportdagen fluiten/ begeleiden	A,E1	Pr		N	o/v
PO ₅	1-3	Gemiddelde praktische beoordelingen van de afgenomen sporten	B1-B5	Pr		N	2
PO ₆	1,2	Eigen fitheid meten middels testen	D2	Pr		N	o/v
PO ₇	1,2	Persoonlijk Trainingsschema opstellen	D2	S		N	1
PO ₈	2,3	Organisatie en uitvoering indoor sportdag	E3	S/Pr		N	2
PO ₉	1-3	Deelnemer: verplicht 80 % actieve deelname	C1	Pr		N	1
PO ₁₀	1-3	Examendossier opmaken met alle schoolexamen opdrachten/toetsen	A,B,C,D,E				o/v/g
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $(T_1 + T_2 + 2 \times PO_1 + PO_2 + 2 \times PO_5 + PO_7 + 2 \times PO_8 + PO_9) / 11$ Mits rest PO's v of g zijn.							
Opmerkingen: S= Schriftelijk, Pr= Praktijk PO ₃ , PO ₄ , PO ₉ en PO ₁₀ starten in klas 4 en ronden af in klas 5. PO ₁ en PO ₅ mag je alleen herkansen bij een blessure. PO ₃ , PO ₄ , PO ₆ en PO ₁₀ moeten met een voldoende of goed worden afgesloten om een voldoende cijfer beoordeling voor BSM te krijgen.							

Biologie

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk	Weging
HAVO 5							
PO ₁	1	H1 (havo4) - excursie - ethologie	A2 - A3 - A8 - A9 - A10 - D2	PO	300	N	2
T ₂	1	H7-H8 (havo4) en H9-H10 (havo5)	A12 - A13 - B2.2 - B8 - C2 - C3 - D4 - E4 - F1 - F2 - F3	S	90	J	4
PO ₂	2	Transport	A5 - A6 - A7 - A11	PO	90	N	1
T ₃	2	H2-H4 (havo4) en H11-H12 (havo5)	B1 - B2.1 - B3.6 - B5 - C1 - D1 - D3 - E1 - E2 - E3	S	90	J	4
PO ₃	3	Biochemie van urine	A1 - A4 - A14 - A15 - A16	PO	90	N	1
T ₄	3	H3-H5-H6 (havo4) en H13-H14 (havo5)	B2.3 - B3.1 t/m B3.5 - B4 - B6 - B7	S	90	J	4
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $(8x(T_1) + 4x(T_2 + T_3 + T_4) + 2x(PO_1) + PO_2 + PO_3) / 24$							
Opmerkingen: <ul style="list-style-type: none"> • Toetsen van havo5, waar (havo4) bij staat, verwijzen naar het havo4-boek. • PO's zijn niet herkansbaar. • T₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019) 							

Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV)

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 4							
T ₁		Onderzoeksopdracht Beeldende kunst	A,B,C,D	S	-	N	1
PO ₁		Praktijkopdracht Beeldende kunst	C,D	P	-	N	1
T ₂		Onderzoeksopdracht Film en fotografie	A,B,C,D	S	-	N	1
PO ₂		Praktijkopdracht Film en fotografie	C,D	P	-	N	1
T ₃		Onderzoeksopdracht Theater	A,B,C,D	S	-	N	1
PO ₃		Praktijkopdracht Theater	C,D	P	-	N	1
T ₄		Onderzoeksopdracht Muziek en dans	A,B,C,D	S	-	N	1
PO ₄		Praktijkopdracht Muziek en dans	C,D	P	-	N	1
<p>De berekening van het schoolexameneindcijfer: voorbeeld: $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4 + PO_1 + PO_2 + PO_3 + PO_4) / 8$</p>							
<p>Opmerkingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Per lesperiode komt een andere discipline aan bod. Iedere lesperiode maakt de leerling een aantal verdiepingsopdrachten en neemt de leerling deel aan culturele activiteiten. De periode/discipline wordt afgesloten met een beoordeling op een onderzoeksopdracht en een praktische opdracht. • Geen enkele PO of T in havo 4 kan worden herkanst. Indien een leerling een T of PO na de aangegeven deadline inlevert, is het maximaal te behalen cijfer een 5.0 							

Cultureel kunstzinnige vorming (CKV) TAN/SYNTHESE

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 4/5							
T ₁		Onderzoeksopdracht 1	A,B,C,D	S	-	N	1
PO ₁		Praktijkopdracht 1	C,D	P	-	N	1
T ₂		Onderzoeksopdracht 2	A,B,C,D	S	-	N	1
PO ₂		Praktijkopdracht 2	C,D	P	-	N	1
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $(T_1 + T_2 + PO_1 + PO_2) / 4$							
<p>Opmerkingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Per opdracht komt een andere discipline aan bod. • Naast de onderzoeks- en praktijkopdrachten neemt de leerling deel aan culturele activiteiten. • Geen enkele PO of T in HAVO 4/5 kan worden herkanst. Indien een leerling een T of PO na de aangegeven deadline inlevert, is het maximaal te behalen cijfer een 5.0 							

Duitse taal- en literatuur

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 5							
T ₂	1	Voorwaardelijke toets vocabulaire en grammatica t.b.v. de toets schrijfvaardigheid (T ₃)*		S	45	N	0
T ₃	2	Schrijfvaardigheid brief**	D/F	S	45**	J	1
T ₄	2/3	Luister- en kijkvaardigheid*** (oefenmateriaal bestaat uit luistervaardigheid materiaal uit oude CITO toetsen en opdrachten)	B	L	60	J	1
T ₅	3	Gespreksvaardigheid en Literatuur (dialogoog in tweetallen + monoloog over literaire werken)	C/E	M	20 ****	J	1
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $(T_1 + T_3 + T_4 + T_5) / 4$							
<p>Opmerkingen:</p> <p>* Deze toets (T₂) telt niet mee voor het schoolexameneindcijfer. Wordt deze toets met een 7,0 of hoger (= tenminste 80% juist) afgerond, dan verdient de leerling hiermee 1,0 punt dat ingezet kan worden op de toets schrijfvaardigheid (brief) met een maximum van 10,0.</p> <p>De toets T₂ kent geen herkansing.</p> <p>** De schrijfvaardigheidstoets wordt digitaal afgenomen in "kladblok". Er zijn geen hulpmiddelen toegestaan, behalve Mijnwoordenboek.nl. Je dient 15 minuten eerder aanwezig te zijn om je computer op te starten.</p> <p>*** Bij deze toets wordt gebruik gemaakt van een extern toetsstelsel (Cito). Hierdoor zijn er afwijkingen mogelijk in het afnamemoment en het moment waarop de beoordeling bekend gemaakt wordt.</p> <p>**** per tweetal</p> <p>T₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)</p>							

Economie

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 5							
T ₂	1	Lesbrieven Markt & Overheid en Jong & Oud	A, D, F, G, H, J	S	90	J	1
T ₃	2	Lesbrieven Verdienen & Uitgeven en Werk & Werkloosheid	A, D, E, H, J, K	S	90	J	1
T ₄	3	Lesbrieven Crisis, Vervoer en Europa	A, B, C, E, I, J	S	90	J	1
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4) / 4$							
Opmerkingen: T ₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)							

Engelse taal- en literatuur

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 5							
T ₂	1	Schrijfvaardigheid in de vorm van een schrijfpdracht; alle grammatica en verworven schrijfvaardigheden uit de gehele schoolcarrière.	D1/D2	S	45	J	1
T ₃	2	Literatuur II: kennis en begrip van een aantal klassikaal behandelde literaire werken en fragmenten*	E2	S	45	N	1
T ₄	2/3	Kijk en luistertoets**; oefenmateriaal bestaat uit eigen luistervaardigheidmateriaal en oude CITO toetsen	B	L	60	J	1
T ₅	3	Gespreks- en spreekvaardigheid; dialoog/discussie in tweetallen over een kort tevoren uitgereikte stelling of tekstfragment + gesprek over leeservaring van in havo 5 zelfstandig gelezen Engelstalige werken.***	C1/C2 /E1/F	M	20	J	1
<p>De berekening van het schoolexameneindcijfer: voorbeeld: $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4 + T_5) / 5$</p>							
<p>Opmerkingen:</p> <p>* Een na het reguliere toetsmoment af te leggen toets literatuur zal mondeling worden afgenomen.</p> <p>** Bij deze toets wordt gebruik gemaakt van een extern toetsstelsel (Cito). Hierdoor zijn er afwijkingen mogelijk in het afnamemoment en het moment waarop de beoordeling bekendgemaakt wordt.</p> <p>*** Bij deze toets ben je verplicht een half uur van tevoren aanwezig te zijn om een ter plekke uitgereikte discussiestelling met je partner voor te bereiden.</p> <p>T₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)</p>							

Franse taal- en literatuur

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 5							
T ₂	1	Schrijfvaardigheid: in de vorm van een schrijfofdracht; alle grammatica en verworven schrijfvaardigheden uit de gehele schoolcarrière	D1/D2	S	90	J	1
T ₃	2	Literatuur: kennis en begrip van een aantal klassikaal behandelde literaire werken en fragmenten	E2	S	45	J	1
T ₄	2/3	Kijk en luistertoets: oefenmateriaal bestaat uit eigen luistervaardigheid materiaal en oude CITO toetsen **	B	L	60	J	1
T ₅	3	Gespreks- en spreekvaardigheid: dialoog/discussie in tweetallen over een van tevoren bepaald onderwerp en kort van tevoren uitgereikte stelling *	C1/C2 /E1	M	20	N	1
<p>De berekening van het schoolexameneindcijfer: voorbeeld: $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4 + T_5) / 5$</p>							
<p>Opmerkingen:</p> <p>* Bij deze toets ben je verplicht een half uur van tevoren aanwezig te zijn om een ter plekke uitgereikte discussiestelling met je partner voor te bereiden.</p> <p>** Bij deze toets wordt gebruik gemaakt van een extern toetsstelsel (Cito). Hierdoor zijn er afwijkingen mogelijk in het afnamemoment en het moment waarop de beoordeling bekend wordt gemaakt.</p> <p>T₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)</p>							

Geschiedenis

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO4							
T ₁	1/2	PO Parlementaire Democratie Historisch Thema 1: Geschiedenisvocabulary	D/A C/B/D	S	45	Nee	1
T ₂	3	TV1 t/m TV4 Historisch Thema 2: Klassiek godenhuis	A/B C/A/B	S	90	Nee	1
HAVO5							
T ₂	1	H5 t/m H13 HC Republiek Kenmerkende Aspecten 14 & 17 t/m 49 19 Historische Vaardigheden	A/B	S	90	Ja	1
T ₃	2	H5 t/m H13 HC Republiek en HC Duitsland Kenmerkende Aspecten 14 & 17 t/m 49 19 Historische Vaardigheden	A/B	S	90	Ja	1
T ₄	3	H5 t/m H13 HC Republiek, HC Duitsland en HC Koude Oorlog Kenmerkende Aspecten 14 & 17 t/m 49 19 Historische Vaardigheden	A/B	S	90	Ja	1
De berekening van het schoolexameneindcijfer HAVO5 2019-2020: $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4) / 4$							
De berekening van het schoolexameneindcijfer HAVO5 2020-2021: $(T_1 + T_2) + 2 \times (T_3 + T_4 + T_5) / 8$							
Opmerkingen:							
<ul style="list-style-type: none"> - De periodisering van T₁ en T₂ in HAVO4 is (i.v.m. eerste jaar) onder voorbehoud. Wijzigingen worden tijdig doorgegeven. - De vier schoolexamenonderdelen in HAVO4 worden getoetst in de twee momenten T₁ en T₂. 							

Informatica

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 5							
T ₂	2	Hardware / Architectuur	E,K,M	T	90	Nee	1
PO ₁	3	Praktische opdracht op basis van keuzemodulen	G-R	P	---	Nee	3
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $1xT_1 + 1xT_2 + 3xPO_1 / 5$							
Opmerkingen: Inhoud en volgorde van praktische opdrachten in havo 5 worden bepaald in overleg met examenkandidaten. T ₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)							

Kunst Algemeen - Beeldende Vorming

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
Havo 4							
PO ₁	2	Portfolio P1 en P2 - praktijkopdrachten: waarneming en design	Kube B	P	-	N	1
PO ₂	4	Portfolio P3 en P4 – praktijkopdrachten: illustratie en fotografie	Kube B	P	-	N	1
T ₁	4	H5 en H8 De Bespiegeling	Kua A, B, C	S	90	N	2
Havo 5							
T ₂	1	H5: H5,1 en H9: 9,3, 9,4, 9,5 – De Bespiegeling	Kua A, B, C	S	45	N	1
T ₃	2	H5, H8 – De Bespiegeling	Kua A, B, C	S	90	J	1
T ₄	3	H5, H8 en H9 – De Bespiegeling	Kua A, B, C	S	90	J	1
PO ₃	3	Portfolio: Eindexamenpresentatie werkstukken	Kube B, C	P	-	N	3
<p>De berekening van het schoolexameneindcijfer: Cohort 2019: $(T_2 + T_3 + T_4 + PO_1 + PO_2 + 2x T_1 + 3x PO_3) / 10$ Cohort 2018 : $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4 + 3x PO_3) / 7$</p>							
<p>Opmerkingen: T₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)</p>							

Kunst Algemeen - Muziek

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
Havo 4							
T ₁	4	H5 en H8 De Bespiegeling/module muziek H4	K _{ua} A, B, C k _{umu} A	S	90	N	1
PO ₁	4	Portfolio P3 en P4 – praktijkopdrachten: 90's opdracht songwriting	k _{umu} B, C	P	-	N	1
Havo 5							
T ₂	1	H5: H5,1 en H9: 9,3, 9,4, 9,5 – De Bespiegeling	K _{ua} A, B, C	S	45	N	1
T ₃	2	H5, H8 – De Bespiegeling/module muziek H5	K _{ua} A, B, C k _{umu} A	S	90	J	1
T ₄	3	H5, H8 en H9 – De Bespiegeling	K _{ua} A, B, C	S	90	J	1
PO ₁	3	Eindexamenpresentatie: slotconcert portfolio	k _{umu} B, C	P	-	N	3
<p>De berekening van het schoolexameneindcijfer: Cohort 2019 : $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4 + PO_1 + 3 \times PO_2) / 8$ Cohort 2018 : $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4 + 3 \times PO_1) / 7$</p>							
<p>Opmerkingen: T₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)</p>							

Lichamelijke Opvoeding (LO)

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 5							
PO ₂	1,2	Actieve deelname aan minimaal vier keuzeactiviteiten van sportoriëntatie (totaal 12 lessen) 100% actieve deelname en voldoende praktische ervaring in de keuzeactiviteiten	A,B,C,D,E	P		Nee	o/v/g
<p>De beoordeling van het schoolexamen. PO₁ (HAVO 4) en PO₂ moeten voldoende of goed uitgevoerd worden. Dit kan door 100% actieve deelname aan sportdagen en lessen lo. Afwezigheid bij sportdagen moet ingehaald worden.</p> <p>PO₁ is het voortgangsgemiddelde van havo-4. Is het voortgangsgemiddelde 7,5 of hoger, dan is de beoordeling goed.</p> <p>Wanneer beide PO's beoordeeld zijn met goed is de eindbeoordeling goed, in alle andere gevallen voldoende.</p> <p>Een onvoldoende heeft invloed op de overgang naar havo-5 en het slagen van de kandidaat. Vandaar dat er dan ter compensatie nader te bepalen praktische en/of theoretische opdrachten moeten worden uitgevoerd, dan wel een nader te bepalen inhaalprogramma moet worden gevolgd.</p>							

Loopbaan Oriëntatie (LOB)

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 4							
PO ₁	3	Opdrachten Qompas	A/B	S	-	-	O/V
PO ₂	2	Opdrachten Qompas	A/B	S	-	-	O/V
LOB moet met een voldoende afgerond worden.							
Opmerkingen:							

Maatschappijleer

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 4							
T ₁	1	Rechtsstaat	B	S	45	N	1
PO ₁	1	Analyse maatschappelijk probleem	A	S		N	1
T ₂	2	Parlementaire democratie	C	S	45	N	2
PO ₂	2	Politieke besluitvorming	C	S		N	1
T ₃	3	Verzorgingsstaat	D	S	45	N	3
PO ₃	3	Praktijk van de verzorgingsstaat	D	S		N	1
T ₄	4	Pluriforme samenleving	E	S	45	N	3
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $(T_1 + (2 \times T_2) + (3 \times T_3) + (3 \times T_4)) + (PO_1 + PO_2 + PO_3) / 12$							
Opmerkingen:							

Maatschappijleer TAN/SYNTHESE

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 4/5							
PO ₁	1	Rechtsstaat	B+A	S		N	1
PO ₂	2	Parlementaire democratie	C+A	S		N	1
PO ₃	3	Verzorgingsstaat	D+A	S		N	1
PO ₄	4	Pluriforme samenleving	E+A	S		N	1
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $PO_1 + PO_2 + PO_3 + PO_4 / 4$							
Opmerkingen: <ul style="list-style-type: none"> • Geen enkele PO in HAVO 4/5 kan worden herkanst. 							

Maatschappijwetenschappen (MAW)

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 4							
T ₁	4	H5/6/7/8/9/10	E3/E4	S	90	N	2
PO ₁	3	Onderzoeksvaardigheden	A	S		N	1
HAVO 5							
T ₂	1	Vormingsvraagstuk + bijlage 3 en 5 uit de syllabus	B/E1/ E2	S	90	J	2
T ₃	2	Verhoudingsvraagstuk + bijlage 3	C	S	90	J	2
T ₄	3	Bindingsvraagstuk + bijlage 3 en bijlage 5	D	S	90	J	2
<p>De berekening van het schoolexameneindcijfer lichting havo4 2019-2020: voorbeeld: $2x(T_1 + T_2 + T_3 + T_4) + PO_1 / 9$</p> <p>De berekening van het schoolexameneindcijfer lichting havo5 2019-2020: voorbeeld: $T_1 + T_2 + T_3 + T_4 / 8$</p>							
<p>Opmerkingen: T₁ havo 5 is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019). Weging 2x.</p>							

Management & Organisatie (bezem programma)

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 5							
T ₂	1	Eenmanszaak 2 en Stichting & Vereniging,	A, C, E, G	S	90	J	1
T ₃	2	NV en Eenmanszaak 1	A, C, E, G	S	90	J	1
T ₄	3	Eenmanszaak 1+2, NV en Stichting & Vereniging	A, C, E, G	S	90	j	1
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4) / 4$							
<p>Opmerkingen: T₁ is het eindcijfer H4 (2017-2018)</p>							

Natuurkunde

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
Havo 4							
PO ₁	4	Practica / verslagen	A, I	P, G	-	Nee	1
Havo 5							
T ₂	1	Hs 1, 3, 7	G, D, B1	S	90	Ja	1
T ₃	2	Hs 4, 8 + Katern "Menselijk Lichaam"	C, F	S	90	Ja	1
T ₄	3	Hs 5, 9 + Katern "Optica"	B2, E	S	90	Ja	1
<p>De berekening van het schoolexameneindcijfer: Cohort 2019: De PO₁ bepaalt voor 25% het eindcijfer voor het schoolexamen. Cohort 2018: $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4) / 4$</p>							
<p>Opmerkingen: T₁ havo 5 is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)</p>							

Nederlandse Taal- en Letterkunde

Te gebruiken: door de docent aangereikte opdrachten, materialen, syllabi en lijsten. Bij aanvang van het schooljaar wordt de stof uit *Nieuw Nederlands* bekend verondersteld.

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 5							
T ₂	1	Schrijfvaardigheid, Argumentatieve vaardigheden	C , D	S	150	J	1
T ₃	In les	Mondelinge taalvaardigheid	B	M	5	J	1
T ₄	2	Leesvaardigheid, Argumentatieve vaardigheden	A , D	S	90	J	1
T ₅	3	Literatuur	E	M	15	N	1
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $(T_1+T_2+T_3+T_4+T_5) / 5$							
<p>Opmerkingen: De onderwerpen van T3 en PWS dienen sterk te verschillen. T₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)</p>							

Profielwerkstuk (PWS)

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 5							
PWS	1/2	-	-	P, G, S, M	-	nee	-
Opmerkingen: Het cijfer voor het profielwerkstuk is een onderdeel van het combinatiecijfer Het profielwerkstuk is een werkstuk, een presentatie daaronder begrepen, waarin op geïntegreerde wijze kennis, inzicht en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn in het desbetreffende profiel. Het is een opdracht waarbij leerlingen in groepen een onderzoek opzetten, uitvoeren en presenteren. Daarnaast wordt er van het geleverde onderzoek een verslag geschreven. Tijdens het hele proces vinden tussentijdse beoordelingen plaats en wordt geëvalueerd met de begeleider en de leerlingen.							

Scheikunde

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
Havo 4							
PO ₁	4	Hs 7	A	P,G	-	Nee	1
Havo 5							
T ₂	1	Hs 6, 7, 8 en module beton	B, C, E1, F3, G2	S	45	Ja	1
T ₃	2	Groene chemie	A, F	P,G	-	Ja	1
T ₄	3	Hs 2, 5, 9, 10, 11	B, C, D, E, F, G	S	90	Ja	1
<p>De berekening van het schoolexameneindcijfer: Cohort 2019: Het PO₁ bepaalt voor één vijfde deel het schoolexamencijfer voor scheikunde. Het cijfer voor deze PO₁ telt <u>niet</u> mee voor de overgang naar havo 5. Cohort 2018 : $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4) / 4$</p>							
<p>Opmerkingen: T₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019) S = schriftelijke toets P = praktisch werk G = groepswerk</p>							

Havo Wiskunde A

Gebruikte methode: Getal & Ruimte 11e editie

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 4							
PO ₁	4	Hoofdstuk 2.5: Grafische verwerking met Excel *) Hoofdstuk 8: Statistiek met de computer	A,E5	PO	3 wkn	Nee	0
HAVO 5							
T ₂	1	Hoofdstuk 3: Tabellen en grafieken (3.1, 3.2 en 3.4) Hoofdstuk 5: Lineaire verbanden Hoofdstuk 7: Veranderingen Hoofdstuk 9: Exponentiële groei	A,C1,C2,C4,C5,D	S	90	Ja	1
T ₃	2	Hoofdstuk 2: Verwerken van data Hoofdstuk 6: Statistiek en beslissingen Hoofdstuk 10: Statistische variabelen	A,B3,E1,E2,E3,E4	S	90	Ja	1
T ₄	3	Hoofdstuk 1: Rekenregels en verhoudingen Hoofdstuk 3: Tabellen en grafieken Hoofdstuk 5: Lineaire verbanden Hoofdstuk 9: Exponentiële groei Hoofdstuk 11: Formules en variabelen	A,B,C	S	90	Ja	1
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $(T_1 + T_2 + T_3 + T_4) / 4$							
<p>Opmerkingen:</p> <p>*) Voor de leerlingen van havo 4 is PO₁ een handelingsdeel. Om bevorderd te worden naar havo 5 moet de opdracht naar behoren zijn gemaakt. Er wordt geen cijfer op gegeven dat meetelt voor het schoolexamencijfer.</p> <p>T₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)</p>							

Havo Wiskunde B

Gebruikte methode: Getal & Ruimte 11^e editie

SE code	Periode	Omschrijving inhoud stof	Domein	Vorm	Duur	Herk?	Weging
HAVO 5							
T ₂	1	H2: Veranderingen H6: Afgeleide functie H7: Lijnen en cirkels H8: Goniometrie	A,B1,C2,D1,D2,D3,D4,B4	S	90	Ja	1
T ₃	2	H3: Hoeken en afstanden H5: Machten, exponenten, logaritmen H9: Exponentiële verbanden H10: Meetkundige berekeningen	A,B1,B2,C1,C2	S	90	Ja	1
T ₄	3	H4: Werken met formules H6: Afgeleide functie H11: Verbanden en functies	A,B1,B2,B3,D3,D4	S	90	Ja	1
De berekening van het schoolexameneindcijfer: $SE = (T_1 + T_2 + T_3 + T_4)/4$.							
Opmerkingen: T ₁ is het eindcijfer behaald in Havo 4 (2018-2019)							

BIJLAGE bij het *Programma van Toetsing en Afsluiting van OSG* Sevenwolden, afdeling havo

Nadere bepalingen ten aanzien van de organisatie van het schoolexamen

1. Schoolexamenperioden

Onderdelen van het schoolexamen havo worden afgenomen in het vierde en vijfde leerjaar.

a) gedurende vier speciaal ingerichte toetsweken van elk vijf dagen, waarin de leerlingen geen lessen volgt maar alleen toetsen aflegt. In **havo 5** wordt er voornamelijk getoetst in drie lesvrije toetsperiodes, die elk steeds circa vijf dagen duren. De vierde periode wordt gebruikt voor het centraal examen (CE).

b) in een enkel geval gedurende de lesperiode en/of tijdens de reguliere les.

2. Het aantal schriftelijke toetsen per vak en de per toets toegestane tijd

Er bestaan twee manieren om tot een schoolexametoets (T- of PO-)cijfer te komen:

(a) In de loop van **havo 4** wordt – waar in het PTA aangegeven - voor een enkel vak een schoolexamen afgenomen. Deze schoolexamens zijn niet herkansbaar, tenzij in het betreffende PTA anders aangegeven wordt.

(b) In de loop van **havo 5** wordt aan het einde van een lesperiode één (T-)toets aangeboden. Deze toets is in principe herkansbaar, tenzij in het betreffende PTA anders wordt aangegeven

- 2.1. Het aantal schriftelijke toetsen per vak is bepaald op maximaal één per school-examenperiode. Dit geldt niet voor de toetsen die worden afgenomen in havo 4. Evenmin geldt dit voor het schoolexamen *kijk-/luistertoets* moderne vreemde talen in havo 5: vanwege de uitslagdatum van deze toetsen is de herkansings-mogelijkheid ervoor formeel ondergebracht in de daaropvolgende toetsperiode.
- 2.2. Daarnaast kunnen er voor de vakken die dat betreft maximaal twee schoolexametoetsen mondeling worden afgenomen, per schoolexamenperiode maximaal één.
- 2.3. Een schriftelijke toets duurt 45 of 90 minuten. Voor het vak NETL is eenmaal een toets van 150 minuten toegestaan. De maximale tijd voor een mondelinge toets bedraagt 30 minuten. Een mondelinge toets waar drie of meer kandidaten tegelijk aan deelnemen, duurt maximaal 45 minuten. Kijk-/ luistertoetsen bij de moderne vreemde talen duren ca. 60 minuten.

3. Praktische opdrachten (PO's)

- 3.1. De leerling moet ten hoogste twee *volledige* praktische opdrachten per vak uitvoeren. In afwijking hiervan gelden voor de vakken kunst (KuA), bewegen, sport en maatschappij (BSM), maatschappijleer (Ma), aardrijkskunde (AK), biologie (Bio), culturele en kunstzinnige vorming (CKV) en informatica (IN) afwijkende aantallen. Bij een aantal vakken leveren deel-PO's in de loop van een schooljaar samen uiteindelijk één volwaardig PO-cijfer op.

4. Het combinatiecijfer

- 4.1. Het combinatiecijfer is het rekenkundig gemiddelde van de hierna te noemen vakken / schoolexamenonderdelen, die met een cijfer op de cijferlijst staan.
Het combinatiecijfer wordt op de eindcijferlijst vermeld en telt mee bij de uitslagbepaling.
→ Voor het havo gaat het om het vak *maatschappijleer*, het cijfer voor het *profielwerkstuk* en het cijfer voor het vak *CKV*.
- 4.2. Voor het berekenen van het combinatiecijfer worden de op de cijferlijst vermelde afgeronde gehele cijfers gemiddeld. Vervolgens wordt dat gemiddelde weer afgerond op het naastbij liggende gehele getal (5,5 wordt 6 en 5,45 wordt 5). Als één van de aan het combinatiecijfer bijdragende onderdelen een 3 of lager is, kan de leerling niet slagen.

5. Het profielwerkstuk

- 5.1. Het profielwerkstuk is een uitgebreide praktische opdracht, waarbij ten minste één vak uit het profiel dat de leerling volgt, is betrokken. Ten minste één van deze vakken heeft een omvang van 320 uur. Met het profielwerkstuk sluit de leerling als het ware zijn profiel af. De leerling maakt één profielwerkstuk. Daarmee zijn 80 klokuren gemoeid.
Via het profielwerkstuk worden vaardigheden, kennis en inzicht getoetst. Net als bij een gewone praktische opdracht tellen bij de beoordeling het werkproces, het eindresultaat en de presentatie mee.
- 5.2. Het profielwerkstuk wordt beoordeeld met een cijfer dat meetelt voor het combinatiecijfer.
- 5.3. De leerling maakt een profielwerkstuk dat moet voldoen aan de voorwaarden zoals die zijn beschreven in de beoordelingskaarten en instructies, die elke leerling via *Magister* kan raadplegen.
- 5.4. De school geeft de datum aan waarop het profielwerkstuk uiterlijk moet zijn afgerond.
- 5.5. Publieke presentatie van het PWS aan belangstellenden van buiten de school op een speciaal daarvoor ingerichte avond maakt integraal deel uit van de te beoordelen PWS-prestatie.

6. Herkansing schriftelijke, praktische en/of mondelinge toetsen

Voor de OSG-brede kaders van deze regeling wordt u verwezen naar het *Examenreglement OSG Sevenwolden, VMBO en HAVO/Atheneum*, art.14 en 14b.

- 6.1 In principe is in havo 5 een schoolexamen (T-toets) of praktische opdracht herkansbaar, behalve wanneer dat in het betreffende PTA expliciet anders staat aangegeven.
Schoolexamentoetsen en (deel-)praktische opdrachten in havo 4 zijn niet herkansbaar, tenzij in het betreffende PTA anders is aangegeven.
- 6.2 Met inachtneming van de in het PTA geboden mogelijkheden en beperkingen moet een leerling een herkansing van een toets of een praktische opdracht digitaal volgens een voorgeschreven *format* aanvragen bij de secretaris van het examen vóór een door de locatiedirecteur te bepalen datum en tijdstip.
Dit moment staat in ieder geval vermeld op het digitale herkansingsaanvraagformulier maar zal ook door de examensecretaris zo spoedig mogelijk bekend worden gemaakt na afloop van de betreffende toetsperiode.
- 6.3 Herkansingstoetsen kunnen alleen afgelegd worden op momenten die door de locatiedirecteur worden vastgesteld. Indien een leerling om enige reden of oorzaak verhinderd is daarbij aanwezig te zijn, wordt hij niet in staat gesteld de herkansing op een ander tijdstip alsnog te maken. Zie ook art.14 en 14b van het *Examenreglement*.

- 6.4 Praktische opdrachten – indien herkansbaar - kunnen worden herkanst volgens een door de betrokken vakgroep op te stellen tijdschema en onder haar voorwaarden. Zie ook art. 14.9 van het *Examenreglement*.
- 6.5 Een leerling die in de gelegenheid wordt gesteld een herkansingstoets af te leggen, ontvangt van de examensecretaris via *Magister* bericht over tijd en plaats van deze herkansingstoets.

7. Rapportage van schoolexamenresultaten

- 7.1. De school stelt na elke toetsperiode waarin schoolexamentoetsen zijn afgenomen, de leerlingen en zijn ouders via *Magister* op de hoogte van de schoolexamenresultaten.
- 7.2. Na afronding van het schoolexamen controleren leerling en leraar-examinator samen de behaalde schoolexamencijfers en het daaruit voortvloeiende eindcijfer van het schoolexamen.
- 7.3. Verschillen de bevindingen over de toegekende cijfers dan wordt de secretaris geraadpleegd. Het cijfer dat vermeld staat op het werk van de leerling is uiteindelijk bindend.
- 7.4. Uiterlijk een week voor de aanvang van het centraal examen ontvangt elke examenkandidaat een cijferlijst met daarop, per vak, een overzicht van de behaalde schoolexamencijfers en alle daaruit voortvloeiende eindcijfers van het schoolexamen en de beoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld.
- 7.5. De leerling is verplicht eventuele fouten of omissies in dit rapport onmiddellijk te melden bij de secretaris voor het examen. Kloppen de cijfers, dan tekent de leerling voor akkoord op de daarvoor bestemde lijst.

8. De archivering van het schoolexamen: het *examendossier*

Het schoolexamen brengt nogal wat met zich mee. Er wordt dan ook een dossier bijgehouden: het *examendossier*. Van dit examendossier bewaart de school tot een half jaar nadat de leerling de school heeft verlaten:

- (a) deze *algemene informatie* over het schoolexamen
- (b) het *Examenreglement* van onze school
- (c) het *Programma van Toetsing en Afsluiting*
- (d) alle *nadere instructies* voor praktische opdrachten, handelingsdelen en het PWS
- (e) alle *toetsopgaven + correctiemodellen*
- (f) alle *opdrachten* verstrekt in het kader van praktische opdrachten en het PWS
- (g) alle *beoordelingen* van werkstukken
- (h) alle cijfer- en beoordelingslijsten en *schoolexamenrapporten*.

(a) en (b) worden gepubliceerd in *Magister* en op de schoolwebsite (<http://www.osgsevenwolden.nl>), (c) in *Magister*.

Nadat de leerling zich akkoord heeft verklaard met de beoordeling ervan, krijgt hij al zijn gemaakte schoolexamenwerk mee om zelf te bewaren. Ten slotte ontvangt de leerling, na elke schoolexamenperiode, een schoolexamenrapport (h).

De leerling dient zijn gemaakte en geretourneerde schoolexamenwerk en de hem uitgereikte schoolexamenrapporten goed te bewaren, in ieder geval tot een half jaar na het verlaten van de school.

Einde BIJLAGE

Nadere bepalingen ten aanzien van de organisatie van het **centraal examen**

1. De indeling van het eindexamen

Voor al je vakken doe je examen. Dit examen bestaat per vak uit één of twee delen:

1. het **schoolexamen** (SE). Dit examendeel verzorgt onze school zelf;
2. het **centraal examen**, kortweg CE, dat voor alle havo-scholen in ons land gelijk is.

Het schoolexamen bestrijkt de leerjaren havo 4 en havo 5. Het centraal examen wordt afgenomen aan het einde van havo 5. Voordat je aan het centraal examen kunt beginnen, moet je je schoolexamens hebben afgerond.

Voor sommige vakken is er *alleen* een schoolexamen, te weten:

- bewegen, sport en maatschappij (BSM)
- culturele en kunstzinnige vorming [in het gemeenschappelijk deel in H4] (CKV)
- maatschappijleer [in het gemeenschappelijk deel in H4] (MAAT)
- informatica (IN)
- het profielwerkstuk (PWS)
- lichamelijke opvoeding (LO)

Alle overige vakken sluit je af met een schoolexamen én een centraal examen. Het schoolexamencijfer en het cijfer van het centraal examen zijn getallen die op één decimaal zijn afgerond. Beide delen tellen even zwaar. Het examencijfer is dus het gemiddelde van het schoolexamencijfer en het cijfer van het centraal examen. Dat gemiddelde wordt vervolgens afgerond op een geheel getal.

De slaag/zakregeling en de rekentoets:

Een paar belangrijke voorwaarden om een diploma te behalen (**maar er zijn er meer...**):

- Het gemiddelde *centraal examencijfer* moet onafgerond **5,50 of hoger** zijn (dus alleen van de vakken die je op het CE doet, zonder combinatiecijfer).
- Voor de drie vakken Nederlands, Engels en wiskunde *samen* mag je slechts eenmaal een eindcijfer niet lager dan een 5 scoren, of anders gezegd: slechts voor één van deze drie vakken mag je een 5 scoren. Met een 4 of lager voor één van deze drie vakken kun je dus niet slagen.
- De rekentoets zal waarschijnlijk met terugwerkende kracht afgeschaft worden per 1 augustus 2019 en zal zoals het nu lijkt, geen onderdeel meer uitmaken van de slaag- en zakregeling.

2. Het Centraal Examen havo 2020, eerste tijdvak (CE1)

Het voorlopige tijdschema voor het CE 2020 ziet er als volgt uit: (wijzigingen voorbehouden)

datum	tijdstip	vak
do 7 mei	13.30-16.30	Nederlands
vr 8 mei	13.30-16.30	economie
ma 11 mei	09.00-11.30	Duits
	13.30-16.30	scheikunde
di 12 mei	09.00-12.00	geschiedenis
	13.30-16.00	Engels
wo 13 mei	09.00-12.00	MAW
	13.30-16.30	wiskunde A, B
do 14 mei	09.00-12.00	kunst algemeen
	13.30-16.00	Frans
vr 15 mei	09.00-12.00	aardrijkskunde
	13.30-16.30	natuurkunde
ma 18 mei	-	-
di 19 mei	13.30-16.30	bedrijfseconomie & bezemexamen M&O
wo 20 mei	13.30-16.30	biologie

Ruim voor aanvang van het CE ontvang je een rooster dat je precies vertelt wanneer je waar moet zijn.

De examenuitslag na het eerste tijdvak (CE1)

1. De examenuitslag wordt, na het eerste tijdvak, vastgesteld op woensdag 10 juni 2020.
2. Er wordt door de teamleiders en overige leidinggevenden naar gestreefd om de leerlingen die afgewezen zijn tussen 14.00 uur en 17.00 uur telefonisch te informeren. Zodra alle niet-geslaagden zijn gebeld, worden de namen van de geslaagde kandidaten bekendgemaakt in *Magister*.
3. De leerlingen die niet zijn geslaagd worden op woensdag 10 juni met ouder of verzorger om 19.00 uur op school verwacht om hun herkansingsmogelijkheden te bespreken.
4. Geslaagden worden op woensdag 10 juni om 20.30 uur op school verwacht om hun examenresultaten te vernemen. Op grond hiervan kunnen zij besluiten om gebruik te maken van de mogelijkheid tot herkansing (zie art.28 *Examenreglement*).

Herkansing van het Centraal Examen (= tweede tijdvak, CE2)

1. Elke leerling heeft voor één vak recht op herkansing.
2. Herkansing van het eindexamen is alleen mogelijk voor een vak waarin al in het eerste tijdvak examen is afgelegd; het eindcijfer voor het schoolexamen van dat vak blijft dus ongewijzigd.
3. Als definitief eindcijfer voor het CE geldt na herkansing het hoogste van de twee eindcijfers behaald in het eerste en in het tweede tijdvak.
4. Het aanvragen van een herkansing gebeurt digitaal via een speciaal format in *Magister*. Deze aanvraag moet uiterlijk op donderdag 11 juni om 18.00 uur bij de examensecretaris binnen zijn. Tijdstip van ontvangst is bepalend.
5. Om de leerlingen die willen herkansen te helpen bij de keus van het te herkansen vak en om aanwijzingen te geven, zijn de docenten /examinatoren op woensdag 10 juni vanaf 19.00 uur op school beschikbaar.
6. Via *Magister* wordt aangegeven waar en wanneer de herkansingen *vanaf* maandag 15 juni zullen plaatsvinden. Voor enkele vakken worden deze herkansingen buiten Heerenveen waarschijnlijk op donderdag 18 juni afgenomen.
7. Precieze data en tijdstippen voor het centraal examen, tweede tijdvak (CE2) worden in maart 2020 door het *College voor Toetsing en Examens* (CvTE) bekendgemaakt.
8. Een leerling die in het eerste tijdvak om een geldige reden – dit ter beoordeling van de directeur – verhinderd is geweest om aan één of meer examens van het CE deel te nemen en die voor afronding van zijn eindexamen is aangewezen op het tweede tijdvak, mag – als hij wil herkansen – alvast voor een ander vak herkansen in het tweede tijdvak, naast deze nog in te halen examens. Voor de examens die hij eventueel daarnaast nog moet afleggen, wordt hij verwezen naar de staatsexamencommissie voor een examen in het derde tijdvak (augustus 2020).
9. Een leerling die om een geldige reden – dit ter beoordeling van de locatiedirecteur – verhinderd is om in het tweede tijdvak van zijn recht op herkansing gebruik te maken, wordt verwezen naar de staatsexamencommissie (derde tijdvak, aug. 2020).

De examenuitslag na het tweede tijdvak

1. De normen worden naar verwachting door het CvTE op vr. 26 juni 2020 beschikbaar gesteld. Zodra de locatiedirecteur, teamleiders en de secretaris, na controle van de cijfers door de leraren-examinator, de uitslag hebben kunnen vaststellen, wordt de leerling die na het eerste tijdvak was afgewezen, over de uitslag gebeld.

De diploma-uitreiking

1. De diploma-uitreiking havo zal plaatsvinden op donderdagavond 2 juli 2020.
2. De leerling dient persoonlijk bij de diploma-uitreiking aanwezig te zijn om het diploma in ontvangst te nemen en te ondertekenen.

3. Gedragsregels bij schoolexamen- en CE-toetsen

1. Wees op tijd aanwezig in de ruimte waar je volgens je schoolexamen- of CE-rooster moet zijn. Ben je 30 minuten of meer te laat, dan word je niet meer tot de schoolexamentoets / het centraal examen toegelaten. Voor telaarukomen bij kijk-/luistertoetsen gelden nog strengere regels: zie art.9 in het *Examenreglement*.
2. Jassen, tassen, lectuur, etuis, mapjes e.d. worden niet in de examenruimtes toegelaten. Telefoons , andere communicatieapparatuur, camera's, digitale spelletjes, tablets, zgn. slimme horloges (smart watches) en (personal) audio ♪- of videoapparatuur zijn evenmin toegestaan.
3. Etenswaren mag je alleen in doorzichtige verpakking in de examenruimte meenemen. Krakende versnaperingen en verpakkingen zijn absoluut verboden!
4. Voor een schoolexamentoets / toets van het CE neem je mee:
 - een vulpen of zeer goede, blauw of zwart schrijvende balpen
 - twee goed geslepen potloden en vlakgum
 - één markeerstift is toegestaan
 - voldoende opgeladen accu of batterijen voor de rekenmachine
 - **GEEN** correctiepen of correctielak (Typex) – deze zijn niet toegestaan
5. Bij het Centraal Examen havo zijn uitsluitend de volgende hulpmiddelen toegestaan:

voor alle vakken →	Schrijfmateriaal inclusief millimeterpapier, tekenpotlood, blauw en rood kleurpotlood, liniaal met millimeterverdeling, vlakgum, geodriehoek, markeerstift, passer; niet-grafische rekenmachine*; ééndelig Nederlands woordenboek, niet-digitaal
moderne vreemde talen	woordenboeken van en naar de doeltaal, niet-digitaal
Aardrijkskunde	Geen – Gebruik Bosatlas niet meer toegestaan.
wiskunde A en B	Roosterpapier in cm ² goedgekeurde grafische rekenmachine**; geheugen moet vooraf geblokkeerd zijn door “examenstand”; wissen van geheugen door reset van machine is niet voldoende; “gewone” rekenmachine niet toegestaan!
Natuurkunde	BINAS, 6 ^e druk (s)
Scheikunde	BINAS, 6 ^e druk (s)
biologie	BINAS, 6 ^e druk (s)

(s): deze hulpmiddelen worden tijdens het CE door de school verzorgd.

In de examenruimtes is ook speciaal papier aanwezig, zoals millimeterpapier, logaritmisch papier en waarschijnlijkheidspapier. Wanneer tijdens het examen blijkt dat je dit nodig hebt, kun je een surveillant daarom vragen.

Rekenmachines en grafische rekenmachines

Bij de vakken zonder grafische rekenmachine mag een eenvoudige rekenmachine gebruikt worden waarop basisbewerkingen kunnen worden uitgevoerd. Rekenmachines die over alle toegestane basisbewerkingen beschikken: Casio fx-82MS, HP10S+, TI30XB(S)

*Een eenvoudige rekenmachine mag niet het volgende kunnen:

- Het oplossen van (stelsels van) vergelijkingen
- Het numeriek integreren en differentiëren van functies
- Rekenen met verhoudingen
- Berekeningen maken met micro, kilo, ...
- Gebruiken van wetenschappelijke constanten
- Werken in een spreadsheet
- Programmeren
- Ingebouwde formules

Belangrijk uitgangspunt is dat hulpmiddelen die vaardigheden overbodig maken waarover de leerling volgens de syllabus moet beschikken, niet toegestaan zijn. Machines die daarom in ieder geval niet zijn toegestaan: Casio fx-991EX en TI-30XPro.

* Niet toegestaan is het gebruik tijdens het examen van rekenmachines die:

- op het lichtnet moeten worden aangesloten
- met andere apparatuur worden verbonden
- geluidsoverlast bezorgen
- grafieken kunnen weergeven in het afleesvenster
- beschikken over zend- en/of ontvangstmogelijkheden
- alfanumeriek (met letters op het scherm) zijn

**Types toegestane grafische rekenmachines

Het is mogelijk dat op een later moment nieuwe types worden toegestaan. De machines die in 2020 in elk geval zijn toegestaan:

Casio:

- fx-9860GII(SD) (mits voorzien van examenstand): OS2.07 en hoger;
- fx-CG20 (mits voorzien van examenstand): OS2.01 en hoger;
- fx-CG50.

Hewlett Packard:

- HP Prime (mits voorzien van de meest recente Nederlandse examenstand).

Texas Instruments:

- TI-84 Plus T, de basisversie met LED lampje;
- TI-84 Plus CE-T vanaf versie OS 5.1.5;
- TI-Nspire CX (alleen de versie zonder CAS) vanaf versie OS 4.4.0.532.

Oudere types, ook die eerder wel waren toegestaan, zijn NIET meer toegestaan. Het verdient aanbeveling de machine altijd te voorzien van het meest recente OS of firmware.

>>>

Belangrijk!

- ! Het is een kandidaat niet toegestaan tijdens het examen gebruik te maken van de (grafische) rekenmachine van een andere kandidaat.
- ! Verder is het niet toegestaan dat de kandidaat tegelijkertijd de beschikking heeft over twee (grafische) rekenmachines.
- ! Een (grafische) rekenmachine mag tijdens het examen niet op het lichtnet worden aangesloten of met andere apparatuur worden verbonden.
- ! In machines met een SD-slot mag tijdens het CE geen SD-kaart zitten.

Over het gebruik van hulpmiddelen tijdens de schoolexamentoetsen word je verder door je vakdocent geïnformeerd.

Voor alle toetsen van schoolexamen en centraal examen gelden bovendien de volgende bepalingen:

- Je maakt je werk, behalve tekeningen of grafieken, met vul- of balpen, niet met potlood. Tekeningen en grafieken maak je wel met potlood.
- Het gebruik van correctielak of iets vergelijkbaars is niet toegestaan.
- Je mag geen papier meenemen naar het examenlokaal: je maakt het werk op papier dat de school je verstrekt.
- Pas nadat de opgaven zijn uitgedeeld en de surveillant, teamleider, directeur en/of secretaris het tijdstip van aanvang én beëindiging van de toets heeft vastgesteld, mag je aan het werk.
- Tijdens het examen heerst volstrekte stilte.
- Als de surveillant, teamleider, directeur en/of secretaris het einde van de toets aankondigt, leg je je pen neer. Pas als al het werk is ingenomen en de hierboven genoemde persoon daarvoor toestemming geeft, mag je de zaal of het lokaal verlaten. Pas als je je buiten de zaal of het lokaal bevindt, mag je praten.
- Ben je eerder klaar? Leg dan je werk zo neer dat degenen die achter of naast je zitten er geen blik op kunnen werpen.
- Je mag niet voor het einde van de gestelde toetsduur vertrekken.
- Voor opmerkingen of vragen tijdens de toets (naar de wc, meer antwoordpapier oid.) trek je de aandacht van de surveillant door je arm op te steken. Vragen over de toets zelf mogen niet door de surveillant beantwoord worden.
- Wanneer de rust in het examenlokaal onverhoopt wordt verstoord en je daar last van hebt, kun je dat melden aan de surveillant. Bedenk daarbij wel dat bepaald schoolgedruis, zoals dat van een leswisseling, er gewoon bij hoort.
- Gedurende het laatste kwartier van een toets mag je niet van je plaats, dus ook niet naar de wc.

➔ Overtreding van een of meer van de hierboven genoemde gedragsregels wordt beschouwd als een *onregelmatigheid*, zoals genoemd in art. 5 van het *Examenreglement* en kan vérgaande consequenties hebben.

Voor vragen over of naar aanleiding van het *Examenreglement* of het *Programma van Toetsing en Afsluiting* kun je je wenden tot je teamleider of de secretaris voor het examen.